

SALVADOR ESPRIU

*La pell
de brau*

unya

Aug. Weather

3-V-60

3

En l'acte d'acabar la nostra biblioteca hem agut
el plaer de rebre a l'oposició dels senyors
per a la nostra biblioteca els senyors de
la casa de l'any 1880.

ELS LLIBRES DE LA LLETRA D'OR

La biblioteca antiga — recollida per Pau
guaró, Manuel Capdevila i altres per
ajuntar i per la mariposa: Joan Torralba,
Mateu Anselmí Capdevila, Felip Casanovi,
Emilià Pons Ferris, Antoni Vilanova,
Ordoal Ferrer, Josep Martí Casanovi,
Enric Soler i Antoni Casanovi, a l'aula
de l'obra antiga.

La biblioteca d'acabar la nostra biblioteca
de 1880 en l'acte d'acabar a l'oposició de
l'any 1880.

LES LIBRES DE LA LETRA D'OR

La lletra d'or és una distinció atorgada anualment a l'aportació més significativa per a les lletres catalanes donada a conèixer durant l'any anterior.

Únic testimoni d'aquesta distinció és una lletra grega d'or — la Fi, símbol de la proporció àuria — realitzada per l'argenter Manuel Capdevila i oferta per aquest i pels escriptors Joan Teixidor, Maria Aurèlia Capmany, Fèlix Cucurull, Frederic-Pau Verrié, Antoni Vilanova, Gonçal Lloveras, Josep Maria Castellet, Enric Badosa i Antoni Comas, a l'autor de l'obra escollida.

La lletra d'or de les lletres catalanes de 1955 va ésser atorgada a Salvador Espriu, per la seva obra *Final del Laberint*.

La lista d'or de una lista de nombres
relacionada a l'aportació dels inventors
per a les llistes d'aportació d'invencions
seu durant l'any 1925.

Una llista d'aportacions relacionades
amb l'any 1925 d'or—la llista de
la propietat dels—relacionada per l'or
per a l'any 1925 d'aportació i altres per
aportacions dels inventors Joan Torralba,
Marta de la Torre, Felip Casanell,
Fèlix de la Torre, Antoni Vilanova,
Georg-Ludwig, Josep Maria Casanell,
Franc Badier i Antoni Casanell, a l'efecte
de l'obra esmentada.

La lista d'or de les llistes relacionades
de 1925 va ser aportada a l'aportació de
l'any 1925 de la seva obra "L'obra de l'any 1925".

SALVADOR ESPRIU

*La pell
de brau*

ELS LLIBRES DE LA LLETRA D'ØR

BARCELONA 1960

R:836981

Aquesta primera edició de la LA PELL DE BRAU, de Salvador Espriu, primer volum de la col·lecció d'Els Llibres de la Llettra d'Or, consta de tres-cents cinquanta exemplars, setanta-cinc dels quals damunt paper de fil: vint-i-cinc, de col·laborador, xifrats de I a XXV i signats per l'autor, i cinquanta, de subscriptor, numerats de l'1 al 50.

© 1960 by Salvador ESPRIU
ELS LLIBRES DE LA LLETTRA D'OR
Edicions SALVE

Depósito legal. B. 4434 - 1960.

Algun temps després d'haver lliurat aquest llibre als amics editors, ha esdevingut al país un fet molt trist i de conseqüències que poden ser molt greus per al seu esperit i la seva cultura: la mort de Carles Riba. Ell no coneixia aquesta obra, i em decanto a creure que no li hauria agradat, car la meua poesia, en l'arriscada suposició que existeixi, ha anat sempre per camins molt allunyats dels seus i dels que ell havia mostrat. Però aquest és un llibre obert a l'esperança, a l'esperança de la gent honesta i de la joventut, i voldria que el nom del Mestre Riba, que ara deixo escrit aquí en modest homenatge, servís per a precisar i aclarir l'abast i el sentit de la nostra esperança i ajudés, des de la seva gloriosa llum, a fer-la entenedora a tots.

S. E.

Barcelona, agost de 1959.

Perquè pugui potser ajudar algú, a Sepharad.

«Varones de mucho ánimo, en quien con razón se
cometió la honra de España.»

Crónica del Gran Capitán.

Éditions de la Librairie de la Sorbonne
Paris - 1968

Collection de la Librairie de la Sorbonne

I

*El brau, en l'arena de Sepharad,
envestia l'estesa pell
i en fa, enlairant-la, bandera.
Contra el vent, aquesta pell
de toro, del brau cobert de sang,
és ja parrac espesseït per l'or
del sol, per sempre lliurat al martiri
del temps, oració nostra
i blasfèmia nostra.
A la vegada víctima, botxi,
odi, amor, lament i rialla,
sota la closa eternitat del cel.*

II

*Ets estesa pell de brau,
vella Sepharad.*

*El sol no pot assecar,
pell de brau,
la sang que tots hem vessat,
la que vessarem demà,
pell de brau.*

*Si esguardo damunt la mar,
si em perdo lluny en el cant,
si m'endinso somni enllà,
sempre que goso mirar
el meu cor i el seu esglai,
veig l'estesa pell de brau,
vella Sepharad.*

III

*La pell fa de tambor
percutit per les mans
de la por,
pel galop del cavall
que no pot
conquerir l'últim guany
del repòs.*

*Sepharad i la mort,
cavall flac, cavall foll:
tot sovint no destries
llur nom
en el somni del temps
dolorós.*

IV

*Galop del cavall flac,
per tristos anys, per aspres
camins de Sepharad.*

*Arid dolor demana
aigua benigna, blat.
Si poca, la clara pluja
que no se'ns torni sang.*

*La nostra nit, orella
parada de l'esglai,
escolta com s'atansen,
per l'ampla pell de brau,
rialles sense llavis,
mal somni cavalcat.*

V

*Si corres sempre endins
de la nit del teu odi,
cavall foll Sepharad,
el fuet i l'espasa
t'han de governar.*

*No pot escollir príncep
qui vessa sang,
qui ha traït o roba
o qui no alçà
a poc a poc el temple
del seu treball.
Amb el foc primer cremes
la llibertat.*

*Atansa't a mirar-te
en aquest glaç,
aprèn el veritable
nom del teu mal:
en el rostre de l'idol
t'has contemplat.*

VI

Ídol que vares alçar, imatge del teu mal.

*Un llumyà dia del nostre hivern,
ja sota l'emparança d'aquest cel,
al cor de l'enveja vèiem arrelar
amb esglai el gran crim de Sepharad:
la infinita tristesa del pecat
de la guerra sense victòria entre germans.
Vinguts de l'altra banda de la mar
als àrids camps sempre xops de sang,
salvant-nos en el dolor del treball,
guiant-nos per la llum del temple recordat,
guanyàrem lentament una lliure pau.*

VII

*Els nostres avis varen mirar,
fa molts anys,
aquest mateix cel
d'hivern, alt i trist,
i llegiren en ell un estrany
signe d'emparança i de repòs.
I el més vell dels vianants
l'assenyalà amb el llarg
bastó de la seva autoritat,
mostrant-lo als altres,
i després indicà aquests camps
i va dir:*

*— Certament aquí descansarem
de tota la vastitud dels camins
de la Golab.*

*Certament aquí
m'enterrareu.*

*I foren també enterrats,
un a un, a Sepharad,
tots els qui amb ell arribaren,
i llurs fills i llurs néts,
fins a nosaltres.*

*Car prou sabem que molts
som encara escampats*

*en el vent i en la peregrinació
de la Golab.*

*Però ja no volem plorar
més el temple,
ni sofrir per l'infinit enyor
de la nostra ciutat.*

*Per això, quan algú
de tard en tard s'atansa
i amb un posat sever
ens pregunta:*

*«Per què us quedeu aquí,
en aquest país aspre i sec,
ple de sang?*

*No és certament aquesta
la millor terra que trobareu
a través de l'ample
temps de prova
de la Golab»,*

*nosaltres, amb un lleu somriure
que ens apropa el record
dels pares i dels avis,
responem només:*

— En el nostre somni, sí.

VIII

*No ploreu més el temple
que fou enderrocat.*

*A ponent us esperen
lliures camins de mar.*

*Arquers del rei, els càntics
ja no s'entonaran
damunt l'alt mur: que siguin
des del record salvats.*

*Les mirades s'enduien
el cel de la ciutat.
En els ulls, raons fosques
aprenen somnis clars.*

*Captaires d'un llinatge
de senyors, escampats
pel vent dels mil·lenaris,
venim a Sepharad.*

*Com estimem la nova
terra de l'aspre pa
que deixà a les velles boques
sempre regust de sang!*

IX

*Sembren sequedat
en la terra xopa
solament de sang.*

*Desvetllat als solcs
per les mans cansades,
és el vol primer
dels ocells de l'alba.*

*Mulla Sepharad
en la gran set d'aigua
molta fam de pa.*

X

*Si compres pa i et donen
guix repintat,
les dents, en rosegar-lo,
se't trencaran.*

*El teu dolor fa riure
l'home que sap
l'indret de la farina
i el de la calç.*

*Et decandeixes mentre
vas engreixant
el lladre que venia
falsedats.*

*El servent es passeja
dalt del cavall
del príncep que camina
ara descalç.*

*Amb un garrot amida
esquena i cap
de l'amo que perdia,
sempre callant,
fins el darrer vestigi
de dignitat.*

*Senyor, com ho suportes?
I l'albardà*

*no sent que toca l'hora
de desmuntar?*

*És perillós de creure
—fàcil engany
de sord — que no batega
la veritat
angoixosa, complexa,
del vell malalt
que flassades i mantes
xopes de sang
culpablement vessada
varen colgar.*

*Escolta com et parla
la veu de glaç,
l'esperança captiva,
feble tic-tac:
l'últim cor del rellotge
no es para mai.*

XI

*Camina amb lent batec el cor
del temps i ens va portant endins
del clos engany pronominal.*

*Nosaltres som algun cop tu,
quasi mai ell i sempre jo,
quan em fan dir sense repòs
el primer mot de la presó.*

*I passem, sols units pel pont
del fred esglai d'aquest esguard,
per la buidor d'uns fixos ulls,
tots a rengleres del no-res,
mentre s'acaba d'espantllar
l'última aixeta de la nit
i ni una gota d'aigua cau
als llavis secs de Sepharad.*

XII

*No saps que les aixetes s'han fet
perquè no hi ragi l'aigua,
i les cases perquè passis
més "saludable fred,
i els trens i els camins per al suport
del meritori nivell
de la general felicitat?
Com que no vol mai ploure,
és clar que no hi ha llum,
i amb el diner no compres
res del que vols i perversament necessites,
excepte l'entrada
per al futbol de les festes
o per a la intangible cursa nacional.
Però, mentre els elohim
juguen a coudineta,
tu, tan senzill i sofert,
et consoles
empassant-te una a una
les grasses paraules,
les més sonores, tibants,
laudatòries paraules
que et serveixen quasi de franc
els papers.
Oh, el brou d'aliment, l'alegria*

*d'aquesta lletra impresa a la paella
sense oli i sense foc!*

*Després, ja tip del tot i havent-te
escurat el pit, al llarg de la jornada,
en la còmoda escopidora que són sempre
els polidíssims carrers de Sepharad,
te'n vas a dormir, donant gràcies a Déu
en meditar amb esforç, original filòsof,
que falta un dia menys per a la mort.*

XIII

*Hem rebut en el rostre l'alè del vent nocturn,
com el d'una bèstia maligna a l'aguait,
i esperant-ne la urpada caminarem foscors
de cassigalls de boira, fins arribar al carrer
d'extrem raval, on para botigueta la mort.
«Bacco Ernesta», no donna di mal affare. Vingué
del ponte delle Guglie i lloga recambrons
per escoltar manubris molt lentament tocats
amb tremolosos dits de temps i de records.
Arreu hi haurà retrats, rams de flors de paper,
gruixut resclum de cuina, baf remot de canal
venecià, i ens correspon pel preu
filagarses d'estora arran mateix del llit.
Empassada l'escala — tres grosses d'esglaons —,
sabem que trobariem la porta i la fredor
d'aquelles golfes closes a l'aire i a la llum,
en les quals arrambaren, potser per sempre més,
claus i llistons, filferros, un ben suat amor
d'amo trist i minyona fent dissabtes d'estiu,
una crossa, disfresses de carnaval de nen
amb balls de segurs premis, palanganes d'esmalt
saltat a trossos, marcs, un vell braser d'aram.*

XIV

*Sabem que hi ha guardat, en unes altes
i molt estranyes golfes que són regne
d'espesses teranyines i del fred,
un vell braser d'aram de tres peus,
un antic braser ple de verdet, ara ben coix,
i voldriem que algú escalfés amb ell,
a poc a poc, però sense repòs, algun dia,
aquest advers hivern de Sepharad.*

*Avui a la paella xauxina a foc lent,
davant les obertes boques de la fam dels fills,
l'escassíssim xanguet que vàrem beure,
enmig del bàtec i de les fortunes del mar.*

*Els peixos són tres, com els peus del braser,
i designem els uns i els altres amb els noms
— que escrivim amb una lletra clara i prou petita —
de justícia, i honestedat, i treball.*

*I convidem a taula els joves que badallen
i els mostrem imperativament el magre menjar,
perquè calmin amb ell una mica la gana
i puguin encendre després, amb els dits balbs,
havent ja obert a l'aire i a la llum les oblidades golfes,
els primers i eterns carbons en el braser dels tres peus.*

XV

*De la més clara
paraula, l'esperança,
cal fer-ne vida
del foc que venç per sempre
l'hivern de Sepharad.*

*Però desperto
molt aviat del somni:
és amb nosaltres,
a la presó glaçada,
també l'ocell del sol.*

*Ara s'enduien
el captiu a martiri.
Com esguardàvem
la llum dels cims als fixos
ulls que la mort entela!*

XVI

*Estiraven les ales de l'ocell solar,
per la façana el pugen cap a dalt.
El claven prou enlaire, reblen els claus.
Retrunyen martellades. A poc d'espai,
dits de botxins manobres el deixen ja
fix en el mur, immòbil. Ben aviat,
els ulls que porten dintre l'immens palau
de la claror pensada s'entelaran
de lenta mort petita. I esdevindrà
l'esglaiós sacrifici d'imperial
captiu que per llargs segles senyorejà
els cims, el cel, els somnis de Sepharad,
un barroer martiri de casolà
capó per a la festa del canvi d'any,
dolor de renegaire rat-penat.*

XVII

*Jebudi, que no tasta
d'uns anys ençà
ni una set d'aigua clara
ni un bri de carn,
perquè practica gana
de capellà,
païa el seu dejuni
i escampa el baf
d'entranya de resolis
rasclumejant
carrers i cantonades,
amunt i avall,
content d'alimentar-se
de fred, regal
sa i abundós que reben
ben bé de franc
els bocatins més pobres
de la ciutat.
Quan és a punt d'atènyer
la plaça gran,
de sobte una gentada
li priva el pas.
Pujaven a martiri
l'ocell solar:
detalls del vituperi*

ja són contats.
El badoc s'ho mirava
ert i glaçat
no sols de fam i gisca,
també d'esglai,
car és de corda fluixa,
peix sense sang.
Jebudi sent a dintre
un fort sotrac,
soroll de trencadissa
de l'últim vas
de vi, la medecina
de tots els mals.
Si no hi ha vi, com beure,
com s'ho farà?
Si no beu, com viuria,
qui el salvarà?
De cop determinava,
tot esguardant
l'ocell, d'acompanyar-lo
en el traspàs.
S'enfila per un arbre,
dret al cim.
A la branca més alta
ha ben nuat
una samuga llarga
de dotze pams,
en pia recordança

*del poble sant.
Passa el cap per la baga,
es deixa anar.
Branda el cos de l'empenta,
prou parará!
Ens mostra a tots la llengua
blanca de tant
de tip de pols que es feia
quan caminà
al costat de nosaltres,
homes de pau,
que procurem entendre
el cant d'orat
del cec de la guitarra,
potser germà
de Jebudi, vell sastre
de Sepharad.*

XVIII

*Que potser la llengua
tan llarga i ben treta
en última mofa
voldria més vi?
Nosaltres encara en tenim.*

*Sota la branca del penjat,
lletraferits, a Sepharad,
paràvem taula de sopar,
car ens escau de celebrar
com ens trobem — dringa l'or fals —
els uns als altres genials.*

*Puja de l'intim magatzem
el repertori del poncem
fins a la boca. Groc de mel,
amaga l'ou finíssim tel.
I amb mots que diu l'afecte quec,
ens afaitem de sec en sec.*

*Mira la nit, el temps mesell:
ni un bri de vent mou el penell.
Prou esmolades ja les dents,
ens allerem d'estar contents.
Rèiem per torn, pagant escrieix,
tous acudits de ximple amb xeix.*

*Fer bon cabdell del mal cordill
de les paraules, que senzill!
Maldem estona en l'embolic
de destriar «inic» de «ric»,
matis de clepsa, tan subtil,
que molt sovint hi perds el fil.*

*Dels llavis d'un malalt del cor
aprenc que sols l'ànima es mor.
Em palpo el cos. Sento el consol
d'esdevenir col o cargol
o tal vegada gos amb os,
a l'endemà del meu repòs.*

*Contra l'enterc, doctes mandrons
llancen raons, sòlids maons.
Però jo sóc, amb el meu corc,
un indecis a l'entreforc
d'estrany camins del sí, del no,
i cal que toqui pirandó.*

*Matat el cuc, com de costum,
ho empudegàvem tot de fum.
Després de l'àpat, girant full,
juguem a cartes. Sempre sull,
em trumfen l'as, guanya l'astut,
volen pistrincs, i tururut.*

*Ens demanes ara
si calç d'esperança
enlluí la negra
tàvega del tedi
d'un gran esperit?
No t'ho podriem aclarir.*

XIX

*No ens preguntis, ignora quin tedi, quins llavis
de cansament limiten el trau, com deia la boca
sense repòs els mots de l'últim fred. Nosaltres
riem de por d'entendre del pallasso
que sols l'ànima es mor, només la mica d'aire.
El vell senglar combat atiant els ullals dels gossos
de la desemparrança de la nit, al peu de l'arbre
solitari, tan nu, d'aquest penjat immòbil.
Ah, Sepharad! Els febles llums ara se'ns apagaven
del tot, mentre l'home perdut i gran fa una llarga
suca-mulla final de pensaments angoixosos
i es nega a poc a poc en el seu vi.*

XX

*Miràrem la boca de l'ofegat.
Nosaltres, els virtuosos, vàrem examinar
amb seny i compassió el lívid trau.
Amb minució detall, amb honrat deteniment,
ressegüirem els solcs de les paraules de l'ofegat.
I vàrem dir: «Vegeu com es negà el gran peix
a les profunditats de les mares del vi.
On se'n va anar aquella mica d'aire
que movia encara l'estrany melanocet?
Per quin congost s'emportà l'alegre mort
fullaraca i cristall de la suprema lliçó?»
De les muntanyes baixava la llum,
dura claror pels llargs vessants del temps,
i escanya en el solatge una implacable mà.
Omplim ara la quilma d'olives i de blat
i del cor i dels llavis que ja sentim callats,
i ho durem tot a moldre als molins de Sepharad.
Que l'oli, la farina, el dolor i el treball
guareixin Sepharad, rei captaire, el malalt.*

XXI

*Molins de Sepharad:
esdevindran els somnis
a poc a poc reals.*

*Moli de vent, moli de sang:
cal moldre fins els ossos,
perquè tinguem bon pa.*

*Baixem, per les paraules,
tot el pou de l'esglai:
ens pujaran mots fràgils
a nova claredat.*

XXII

*Pels esglaons
dels nostres mots,
el cel es torna
a poc a poc
presó baixada,
closa foscor,
i som de sobte
basarda de pou.*

*Per l'alta escala
de les paraules,
la llum pujàvem
alliberada:
entén el dia
la nit de l'aigua.*

*Però les ales
que van vetllar
el dormit príncep,
aquest vell pas
endins del somni
del temps estrany,
s'allunyen, mudes
al crit d'esglai,
quan preguntàvem
per Sepharad.*

XXIII

*Al centre del redol alcem el clam
i en feiem llança i estendard.
Sota el palmer la mare judicà
el nostre poble d'enllà de la mar.
Desperta, desperta i digues quina mà
podrà collir d'aquest vellíssim fang
la crossa de la nova autoritat.
Perquè ja no plou mai als àrids camps,
perquè seguim camins de fred esglai,
perquè la mort ens ve i el temps se'n va,
et preguntem pel qui després ha de guiar
un altre breu moment del cansat pas
de les generacions de Sepharad.*

XXIV

*Si et criden a guiar
un breu moment
del mil·lenari pas
de les generacions,
aparta l'or,
la son i el nom.
També la inflor
buida dels mots,
la vergonya del ventre
i dels honors.*

*Imposaràs
la veritat
fins a la mort,
sense l'ajut
de cap consol.*

*No esperis mai
deixar record,
car ets tan sols
el més humil
dels servidors.*

*El desvalgut
i el qui sofreix
per sempre són
els teus únics senyors.*

*Excepte Déu,
que i'ha posat
dessorra els peus
de tots.*

XXV

*Direm la veritat, sense repòs,
per l'honor de servir, sota els peus de tots.*

*Detestem els grans ventres, els grans mots,
la indecent parenceria de l'or,
les cartes mal donades de la sort,
el fum espès d'encens al poderós.
És ara vil el poble de senyors,
s'ajup en el seu odi com un gos,
lladra de lluny, de prop admet bastó,
enllà del fang segueix camins de mort.*

*Amb la cançó bastim en la foscor
altes parets de somni, a recer d'aquest torb.
Ve per la nit remor de moltes fonts:
anem tancant les portes a la por.*

XXVI

*En la foscor mantinc
la porta ben tancada
i gossos desvetllats
contra la por de lladres.
Sentim el vent fressar,
amb boca que no para.*

*Fulles de somnis vells
una a una es menjava.
Va rosegant l'enyor,
a dures queixalades.
Fill nostre Sepharad,
arbre de nues branques!*

*Llarg fil de seda fa,
perquè tinguem mortalla.
Però dits teixidors
volen escalf de llana.
El gran dolor callat
un lliure clam infant.
Aquest últim amor
vestirem d'esperança.*

*Endins del cor del temps,
despert guardo la casa.*

*En donaré la clau
a la llum que s'atansa:
la caminada nit
a poc a poc és alba.*

XXVII

*Dèiem: «Hivern de Sepharad!
Hem donat senyoria a la foscor i al glaç.»
Però quan venien els cels d'estiu,
tampoc cap signe d'alba no hi llegim.*

*Si el vent s'encalma, sentim el respir
del repòs de la terra dormint
aquest difícil somni. Ara sortim
del recer a camp ras, al perill,
i encenim
focs de guaita en la nit.*

XXVIII

*Pausadament hem ballat en rodona,
entorn dels focs, a les calmes d'estiu,
la mà dins la mà, pressentint crits de guerra,
les clares danses del cel de Saron.*

*Qui pot ja destriar la terra de la cendra,
com t'has d'alliberar del temps i del record?
Unes altes muntanyes i aquest anell de l'aigua
delicada del mar limiten Sepharad.*

*No gosis despertar-la del seu difícil somni,
aparta't a vetllar sota la freda llum.
Avui l'esguardaran adormida i perfecta
la teva nit i els ulls, poble del vell amor.*

XXIX

*Oblidem a poc a poc
i acabàvem
els balls i les cançons
del vell cel
de Saron.
Per l'esglai ja s'atansa
el ritme de la dansa
de l'ós.*

*Volta la roda sense repòs.
El sol surt, el sol es pon
i sota la seva llum
no hi ha mai res de nou.
Si llegeixes el llibre
del Predicador,
et semblarà prou fàcil
de saber-ho tot:
el qui vol enganyar-se
ho pot fer sense esforç.
Ara deïem «tarda»,
després direm «matí»,
però ens perdem per sempre
en la mateixa nit.
Diversos són els homes,
diverses les raons,*

*ens va vivint el somni
d'un únic amor
i ens madura de pressa
per a la mort.*

XXX

*Diversos són els homes i diverses les parles,
i han convingut molts noms a un sol amor.*

*La vella i fràgil plata esdevé tarda
parada en la claror damunt els camps.
La terra, amb paranys de mil fines orelles,
ha captivat els ocells de les cançons de l'aire.*

*Sí, comprèn-la i fes-la teva, també,
des de les oliveres,
l'alta i senzilla veritat de la presa veu del vent:
«Diverses són les parles i diversos els homes,
i convindran molts noms a un sol amor.»*

XXXI

*Ens entra el titellaire,
per un forat
de la benigna tarda,
l'home del sac.
Un tarot li mig tapa
el Déu vos guard
dels ulls. Però de l'ombra
que va deixant
la soturna bubota,
camins enllà,
anaven les collites
a mal borràs
i ventres d'esperança
s'han d'afollar.
Emparaulat a rapis,
fa cassigalls
de les cançons de l'aire
i s'endurà
ben sencera la plata
del vell arbrat.
En aquest escenari
de Sepharad,
pengem de fils que mouen
secretes mans
i puntegem al pulcre*

*ball del parrac.
Quan el terral s'ajoca
damunt els camps,
esbotzen rafegades
de vent de mar
tot el paper del fràgil
teló pintat.*

XXXII

*Vent que ha vingut de mar
xiscla presoner a les reixes dels canyars.*

*Nosaltres miràvem enllà
camins del vent, camins de mar:
barques d'esperança farem avarar.*

*Els arbres de plata es van allunyant
molt endins del somni d'aquest temps parat.
I baixen d'on el record ja tramuntà,
al llevant impossible dels nostres anys,
per l'olor del fonoll, per tancats
d'atzavares i aloc, ventres blancs,
mandroses sargantanes, els rials.*

XXXIII

*Fins a les ones lluerts o serpents,
fins a les ones la sorra del temps.*

*Boques ardents han begut
enyorança d'aigües en càntirs de fum.*

*Aigua de pluja d'esborrats jardins,
remor de la font que ja va emmudir.*

*La llengua de la set s'atansà
a llepar la burla d'un pensament fals
d'humitat als abismes de la sal.*

*La llengua que penja en el pal de la set
amidava el pou del nostre turment,
furgava en les seques arrels del vell crim,
es colga en l'eixcutesa del meu crit.*

*Com el vent captiu als canyars,
nosaltres, nosaltres i el nostre fang,
presoners per sempre del record dels anys.*

*En el llibre clos avui hem llegit:
«No ploreu el mort, aquest vostre fill,
sinó amargament el qui se'n va anar
lluny dels cels i del somni de Sepharad
i a la bona terra no tornarà mai.»
Bona terra d'odis, xopa de la sang
que es deu de la nostra set d'eternitat.*

XXXIV

*Amb xarops ben espessos
la set vam enganyar.
Com més ho embolicàvem,
ho vèiem tot més clar:
és molt senzill de creure
que saps la veritat.*

*Encarcarats a rígids
seients episcopals,
darrera la finestra,
miràvem el tancat
tranquil del cementiri
on ens enterraran.*

*Podem a la vegada
trobar-nos al sorral,
enmig de purrialla,
ballant esdernegats
amb un ós de gitano
aquest mal contrapàs?*

*Dits d'aldufer comencen
un ritme galopant.
Plorem, del tip de riure,
fins llàgrimes de sang.*

*Al fons de cap misteri
no arribaries mai.*

*A poc a poc sortien
de port esvelts quillats
d'esperança. En ple tràngol,
potser naufragaran.
Damunt del mar, enlaire,
volaven ocells blancs.*

XXXV

*Enlaire van passant blancs ocells vers el sud,
avui, per l'ampla llum d'aquest dia tan llarg,
i a poc a poc acaben camins de bon temps,
es tanquen les darreres portes a la llibertat.
Ara toca l'alduf la descarnada mà,
i els llavis més prims ens van dient «haviu»,
amb espantós amor, mentre ballen i ballen
sense parar els nostres peus cansats
i fem riure i riem fins a les llàgrimes,
fins a l'extrema inquietud de l'alegria.
Hi ha una mica de vent als pàmpols, als xiprers,
ran del fonoll, i sempre el mar, i les ales
ens obren més claror, desperten més desig
de cel piadós i gran, nou cel de Sepharad.*

XXXVI

*Tresquem a la sorra,
 agafats pel nas:
 feiem ballarugues
 amb l'ós Nicolau.
 Lladres i brivalla,
 reis a Sepharad,
 lliguen amb nosaltres
 figures i salts
 i ens bastonejaven
 l'esquena i el cap.
 La mort ens esguarda
 dalt del campanar
 de Sinera i crida
 que m'estima tant.
 Les mans descarnades
 marquen el compàs,
 sorollen rialles
 aquest viu tancat.
 No diràs que menjo
 de baldraga, car
 amb suor de dansa
 sempre vaig pagant,
 del brou a les postres,
 l'àpat de la fam.
 Negra niuolada*

*de sobte colgà
la claror del dia
i s'emportarà
la collita pobra
de l'eixut dels camps.
Volen orenetes
a frec de rial.
El raïm verola
ran mateix del mar.*

XXXVII

*Verola el raïm, i ara de cop l'estesa
lentitud de l'estiu s'aixeca al davant,
com un mur, i ens imposava,
ulls endins, aquest estrany retorn,
i mirem caminant les clarors allunyades.
Vet aquí les vinyes, i els arbres, i el mar,
i nosaltres, encara, sota el cel de Sepharad.
Donarem un darrer nom a cada cosa,
quan facin vells records quasi una nova creació.
Prou saps que enllà ja no hi ha res, excepte
la quieta, freda, solitària, fosca
llum, graons i pous de llum, on les paraules
s'apaguen i es perdien a cavall del silenci.
Ressona el galop, ben al fons, el galop
per llargs carrers nocturns d'aigua molt negra,
i ens sentim pensats supremament en la por.*

XXXVIII

*No convé que diguem el nom
del qui ens pensa enllà de la nostra por.
Si toquem a les palpentes
amb aquest estrany cec
i ens sentim sempre mirats
pel blanc esguard del cec,
on sinó en el buit i en el no-res
fonamentarem la nostra vida?
Provarem d'alçar en la sorra
el palau perillós dels nostres somnis
i aprendrem aquesta lliçó humil
al llarg de tot el temps del cansament,
car sols així som lliures de combatre
per l'última victòria damunt l'esglai.
Escolta, Sepharad: els homes no poden ser
si no són lliures.
Que sàpiga Sepharad que no podrem mai ser
si no som lliures.
I cridi la veu de tot el poble: «Amén.»*

XXXIX

*Perquè cedien els ulls al dolor de l'espera
i els set llums del canelobre
han cremat tant de temps,
potser sentim que ja la nit s'acaba.
Apreniem ara que les estrelles seran
donades en servitud a la grandesa de l'home :
aquestes són les noves paraules que diu
la boca de la darrera rialla de la mort.
L'home aleshores esdevindrà
lliure i feliç, fins i tot a Sepharad.
Però nosaltres sèiem solitaris
davant la finestra, davant aquestes nines
blanques del cec, l'estrany endeví,
i no oblidàvem els manaments de l'antiga llei :
«No mentiràs, no robaràs, no mataràs...»,
aquests eterns preceptes
vàlids arreu, a Israel i a la Golab,
al regne quasi conquerit de les estrelles
i també, algun dia, a Sepharad.
Almenys en el dia del judici
de Sepharad.*

XL

*Però tu te'n rius:
penses que l'aranya
sempre tindrà fil.*

*Em tornes mesell
i em deixes podrint-me
en aquest femer.*

*Vens quasi de franc
al drapaire tires
de la pell de brau.*

*Gos, la teva tos
voldria escurar-nos
fins al moll de l'os?*

*Ensenyem al fart
els nostres vells queixos
ja del tot xuclats.*

*Rebentes de tip,
mentre esdeveniem
cada cop més prims.*

*De tant badallar,
mira com els préssecs
cauen del cavall.*

*Envoltat de fum,
perds el món de vista
i t'acluques d'ulls.*

*Quan despertaràs,
la rialla als llavis
se t'estroncarà.*

XLI

*Et rius de nosaltres, d'aquells
que sempre somnien amb els ulls oberts.
Però quan contemples el fons del mirall,
tens por dels qui saben dormir desvetllats.*

*Nu, en la cendra, el mesell.
Tres amics benignes i un altre després
damunt l'infortuni ploren de contents.
Pols de mil·lenaris no vestí la veu:
«Em diràs si l'home és més just que Déu?»*

*S'atansà l'aranya molt a poc a poc,
fredament atrapa la buidor del pou.
Fines potes ratllen, sense cap remor,
aire, vidre, vida, temps de la presó.
En parets de fosca, vaig llegint un nom.
Quan em deixin jeure, quin coixí la mort!*

*Baixo per la llarga corda de la set,
dalt de l'aridesa del dolor del vers,
amb un vas de clara caritat de cel.
Em batien ales d'àngels esparvers,
sabres de paraules em tallen els peus.
Però l'aigua salvo per al meu desert,
neguit d'esperança de llavis ardents.*

*La covarda gana del fill de retorn
barriga en deixalles que no volen porcs.
El pare li llença pedres de perdó,
sopa de doctrina amb llardons de mots.
Encetava el pròdig un tendrissim dol:
si fameges, mira de semblar ja bo.*

*Els cecs avançaven, pel més orb guiats,
dret a les cingleres de la crueltat.
Com deturariem passos vacil·lants,
quan els pensa lliures de caure en el mal
la blancor parada d'aquest fix esguard?
Mentre rodolaven esgarips d'esglai,
una nova fila camina palpant
l'eterna tenebra que l'engolirà.*

*Vell ric, solitari, sense successor,
en va cercaries un bri de consol
pujant més les ermes piles del teu or.
Cap repòs no compres en el darrer llit.
Mai no vindrà l'alba de la groga nit,
ni podràs aprendre la lliçó del crit:
«El - Elobe - Israel!
Només uns dits joves, si encara són nets,
guariran les plagues de l'estesa pell.»*

XLII

*Que les joves mans
—fredes, fortes, netes—
sàpiguen comptar.*

*Esdevens heren
dels dies de l'odi
i del desgovern.*

*Vigila despert
on jeu amagada
l'olla del diner.*

*Si vols el poder,
fes que sigui teva
i mana després.*

*Per cordes de llum
baixem a l'abisme
dels somnis perduts.*

*Dolçament se'n van
barques de naufragi
alta mar enllà.*

*Pujaven els ulls
dels cecs, ran de timba,
escales de fum.*

*Vida breu de flor:
neguit d'esperança,
lent treball de corc.*

*La set vaig calmar,
i l'infern es reia
de la caritat.*

*El príncep del món
ens asseu a taula,
a sopar amb la mort.*

*Devoràvem lloms
i costelles d'altres
honorables porcs.*

*Ja ben engreixats,
passem tot de sobte
del seient al plat.*

*Arriben les dents
fins al moll dels ossos
dels grans pensaments.*

*Trenquen els queixals
l'arc de l'espina
que tant s'encorbà.*

*Ànima. Només
una mica d'aire
que s'emporta el vent?*

*Preguntes, i els mots
són pedres llençades
per estranys mandrons.*

*Tornen contra teu
i et colguen, feixugues
runes de castells.*

*Per camins de fang,
guiàvem el nombre
cap a la unitat.*

*I ens duia l'esforç
a quedar-nos sense
ramat ni pastor.*

*No entenem per què
cobrim amb paraules
el buit del no-res.*

*Del buirac del temps
traiem la sageta
del nostre lament.*

*Clavem el punyal
del crit al durissim
cor de Sepharad.*

XLIII

— *El plany em cerca per l'eixut,
pel pas de plom del temps perdut.
Però no deixa cap senyal
en carn de forca o d'hospital.*

— *Només el cop de la cançó
de l'enfadós al païdor:
no arriba mai, enllà del mur,
al cor d'un món sense futur.*

— *En el sembrat no neix el blat,
car ja no plou a Sepharad.
Ermen els camps, és sec l'erol.
Alcem els ulls, mirem el sol.*

XLIV

*Contra el sol
la blavor,
aquest tronc
d'arbre mort.*

*Damunt foc
de rostolls,
ample vol
de falcó.*

*Cap saó
en els solcs,
cap remor
de vent nou
als alocs.*

*Cap consol
ni repòs
de cançó.*

*En el cor
de l'agost,
llarga pols
de lent folc.*

*A la por
que jo sóc,
que som tots,
obre sols
el record,*

*per secs pous,
per l'enyor
del vell glaç
de les fonts,
el camí
de mai més
del retorn.*

XLV

*Tornem pel record als vells passos
d'aquest camí. Però no vèiem
cap nova deu, cap senyal d'aigua,
al pou de l'acomentament.*

*Cel de cornelles. Implacable
cançó xisclada damunt l'erm:
«Si per un poble mor un home,
el nostre poble per no res.»*

XLVI

*De vegades és necessari i forçós
que un home mori per un poble,
però mai no ha de morir tot un poble
per un home sol:*

recorda sempre això, Sepharad.

*Fes que siguin segurs els ponts del diàleg
i mira de comprendre i estimar
les raons i les parles diverses dels teus fills.*

*Que la pluja caigui a poc a poc en els sembrats
i l'aire passi com una estesa mà
suau i molt benigna damunt els amples camps.*

*Que Sepharad visqui eternament
en l'ordre i en la pau, en el treball,
en la difícil i merescuda
llibertat.*

XLVII

*En la llei i en el pacte
que sempre guardaràs,
en la duresa del diàleg
amb els qui et són iguals,
edifica el lent temple
del teu treball,
alça la nova casa
en el solar
que designes amb el nom
de llibertat.*

*I tu, home dels dies d'ara
de Sepharad,
no visquis més la mort
d'un repòs covard,
arrisca't a salvar-te
del teu mal.
Navega les fortunes de la mar,
il·luminant-te de clarors de llamp.
Llumy del port de refugi
rentaràs
en aigües d'esperança
tota la sang
d'aquesta trepitjada
pell de brau.*

XLVIII

*Vius i voldries no sentir-te en el perill:
tan imperativament et mostra l'index de la por
el camí que porta des d'una lliure mar
fins aquella riba segura de la mort.
Has dit «vida», has dit «risc»,
i repeties el mateix amb dos inútils mots.
No escoltis encara els lladrucs del gos
dels tres caps, els cants de la nit, rialles d'anorcs
que desitgen que no et resolguis mai a esdevenir
qui ets tu, només tu, solitari
home — sense un altre nom — i la seva veritat.
Pensa, treballa, lluita i sofreix per Sepharad,
sota la pluja i el torb, en l'alegre mar de llamp.
Car sempre serà temps de sortir del perill
i guanyar orsejant o a la cia la tristesa del port.*

XLIX

*Deixa que el greix dels eunucs trontolli d'estèrils rialles
i detura-les, quan et cansin, amb el puny ben clos.
Car tu ets home, vella mida de totes les coses,
i cercaràs en va una més alta dignitat
arreu del món que miren i comprenen els ulls.
Què pot desesperar-te, quin mal no suportaràs,
si acceptes el temps i la mort i l'honor de servir,
els nobles manaments de l'eterna llei?
Desdenyós de lloances, de premis i de guany,
treballa amb esforç perquè sigui Sepharad
per sempre altiu senyor, mai tremolós esclau.
I quan arribis a la porta de la teva nit,
en acabar el camí que no té retorn,
sàpigues dir tan sols: «Gràcies per haver viscut.»*

L

*Navegat amplament el perill,
quan els ulls han sabut descobrir
molt endintre del torb la gran calma
secreta del mar i obrim pas al vaixell
per les aigües darreres del risc,
ja no és potser trist de guanyar
el tranquil
port del nostre retorn,
al llindar de la nit.
I després, estimada la terra, venim
per la pols fins a l'arbre que creix
arrelat en el cor
últim de totes les coses,
i acabem el camí.*

LI

*Hem caminat i avui ens emparàvem
en la crescuda serenor de l'arbre,
contra el gran vent del llindar de la nit.
Hem estimat la terra
i el nostre somni de la nova casa
alçada en el solar de la llibertat.
No una segura flor, però sí l'esperança
de la segura flor bem collit i portàvem
al llarg d'aquesta pols de la peregrinació.
Ara deixem les paraules
i ens bem sentit arribats al silenci,
per la remor d'una llunyana cavalcada.*

LII

*Dintre del silenci
cerclat de remor,
pell de brau estesa
que trepitgen tots.
Quan aquells dits joves
l'alcin de la pols,
altament tremoli
damunt el repòs
dels qui l'estimàrem
parrac sangonós,
dels qui la servírem
en dies de dol.*

*El llunyà seguici
ara és ben a prop.
Al davant venia
cavall amblador.
Genet sense llavis
riu el nostre nom.
La freda paraula
sentim sense por,
car en l'esperança
salvem l'últim cor
nu de cada cosa,
de l'home, del pou*

*on arrela l'odi,
tot l'immens dolor
del vell mal que neguen
aigües de perdó.*

LIII

*Amb l'únic guany de la nostra
humil esperança, quan arriba
davallant per la nit la cavalcada,
alliberats, ja no temiem
el pas i el domini del flac amblador.*

*Perquè el gran nombre
après i ordenat de les paraules
es perd lentament en el silenci,
ara volem escriure
tan sols aquest teu nom.*

LIV

*Nosaltres volem
només,
amb esperança
humil,
la plenitud eterna
de la rosa,
una suprema eternitat
de flor.*

*Mentre les cases de la nit
es tanquen, una a una,
i la foscor s'endinsa
cap a les deus
de l'alba,
els nostres ulls aprenen
dels més sensibles dits
de cec
a mirar i saber,
a comprendre
amb lent amor.*

*Així hem resseguit
els rius i les muntanyes,
la seca altiplanura i les ciutats,
i dormim cada somni*

*de llurs homes.
Hem estat amb el vent
en els camps, en els boscos,
en la remor de les fulles i les fonts,
i anem escrivint
en aquesta pell estesa,
en un cor amagat i immortal,
a poc a poc el nom
de Sepharad.*

Lavínia, juny de 1957.

Sinera, juliol de 1958.

«Con buen servicio vencen caballeros de España.»

Libro de Buen Amor.

What does this mean for the future of the world?

It is a question that

Impress i relligat a Barcelona,
a cura de F-P. Verrié,
per S.A.D.A.G.
(Societat Aliança d'Arts Gràfiques),
carrer Rosselló, 298-300,
el mes d'abril
de 1960.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
540 EAST 57TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637
TEL: 773-936-3700

BIBLIOTECA DE CATALUNYA

1001674491

120
DIPUTACIÓN PROVINCIAL
DE BARCELONA

BIBLIOTECA CENTRAL

Reg.º 996981

Sig.ª Mts 3283

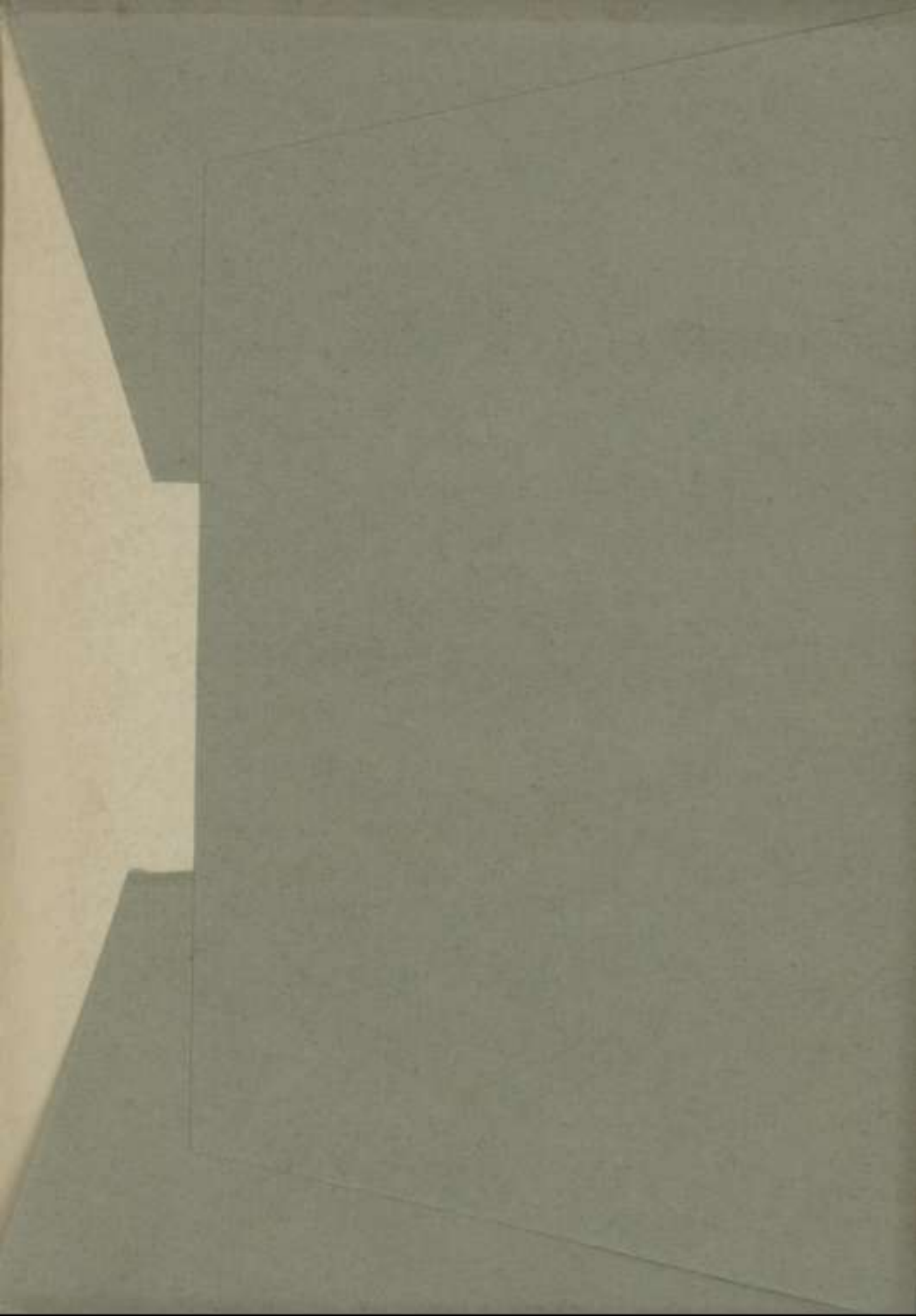

Bibliotek

M

3

Bibliotek

M

3